

STRUBELL, Michael (2021).
*Lying for unity: How Spain uses fake news and disinformation
to block Catalonia's independence.*
Wroclaw: Cookwood Press. 276 p.

El procés independentista català s'ha jugat en molts fronts. Un de cabdal és el de les narratives. El Govern espanyol ha provat a totes passades de construir una narrativa manipulada no solament per a deslegitimar el moviment sobiranista sinó també per a justificar l'odi i la confrontació. Michael Strubell ho demostra fefaentment en aquest volum rigorós de gairebé tres-centes pàgines, amb 488 citacions, moltes traduïdes del castellà i el català a l'anglès, provinents de tot tipus de dades digitals i periodístiques.

El prefaci del professor Ettinghausen fa un relat ombrívol i dur de les relacions entre Catalunya i Espanya: l'Estat espanyol manté controlat fermament el moviment independentista i, «tal com Michael Strubell demostra, això succeeix en gran part per la seva campanya permanent de desinformació» (p. 21 —la traducció és nostra).

Strubell conclou que el moviment independentista està essent frenat (derrotat?) per aquestes campanyes de desinformació tan esteses massivament —una arma de guerra fonamental en el segle XXI.

El llibre està estructurat en vuit capítols, després d'una introducció breu. En el capítol segon es repassa que les *fake news* (massa sovint, *hate news*) no són un fenomen nou a Espanya, sinó que s'afegeixen a una trista tradició de crides a l'odi i a les discriminacions en els mitjans de comunicació —tant en general com pel que fa al procés independentista—, que, per tant, ha estat fàcilment assumida per gairebé tots els sectors socials. En el capítol tercer es descriu que les notícies falses a Europa, i al món occidental, s'han considerat part d'una estratègia russa de guerra comunicativa. En el capítol quart s'assenyalen alguns elements del moviment independentista català i, sobretot, com Espanya des de bon començament ha gastat molta energia (mitjançant molts laboratoris d'idees o *think tanks* de tota mena, pagats amb diner públic) en la seva política internacional per aconseguir fer i fer creure que Catalunya, si declarés unilateralment la independència, no podria obtenir cap tipus de suport internacional. Una de les infàmies difoses i que s'aprofiten de l'històric desconeixement de la realitat sociolingüística de Catalunya és que els espanyols que viuen a Catalunya «perdrien el seu castellà» (p. 67). En el capítol cinquè Strubell mostra que el moviment sobiranista s'ha enfrontat i s'enfronta a tota mena de falsedats, manipulacions i notícies falses. Aquestes manipulacions plouen sobre mullat: es construeixen sobre unes arrels de catalanofòbia prèviament existents. Tant engany, propulsat sobretot pel Partit Popular, tristament trenca i esmicola el diàleg (ja era feble abans) entre els pobles hispànics. El capítol sisè tracta de la pretesa involucració de Rússia en

el moviment independentista, tan adduïda pel diari *El País*, que ha perdut el prestigi periodístic de què havia gaudit força temps. El capítol setè se centra en una altra vesant molt actual: com la pandèmia mundial de la covid-19 representa una amenaça per als valors democràtics, atesa l'enorme quantitat de desinformació sobre les seves causes, els seus tractaments i la seva prevenció, que es difon arreu. En el capítol vuitè es mostra que la pandèmia ha esdevingut una nova excusa per a reduir i eliminar el procés independentista, ja que parlem molt més de les PCR que dels CDR...

Finalment, resumiré les conclusions a què arriba l'autor en el capítol novè: 1) no hi cap evidència convincent de la participació de Rússia en el conflicte entre Espanya i Catalunya; 2) tampoc no hi ha cap prova d'interferència russa amb algun impacte en el referèndum del primer d'octubre del 2017; 3) de la mateixa manera, les opinions d'Assange i Snowden en suport dels drets a l'autodeterminació dels catalans no sembla que hagin afectat significativament la població; 4) hi ha evidències que en els mitjans de comunicació van aparèixer més opinions a favor del no que a favor del sí; 5) Espanya ha fet tot el possible per a demonitzar els líders independentistes i el moviment sobiranista; 6) el biaix dels mitjans de comunicació espanyols en favor de l'unionisme és evident, molt més que l'hipotètic biaix en els mitjans de comunicació privats i públics catalans, de manera que l'opinió pública no té un coneixement seriós i no manipulat sobre les arrels i les causes del moviment catalanista, i 7) no hi ha proves que la pandèmia hagi ajudat a la difusió del sobiranisme, ans el contrari, «la pandèmia s'ha apoderat en bona part dels vents que impulsaven les veles de la independència i l'opinió pública, i, en aquest sentit, ja li va bé a l'establishment espanyol. Els líders empresonats del moviment han esdevingut una causa secundària. Els CDR estan fonamentalment inactius. El Tsunami Democràtic s'ha esvaït. Les manifestacions han esdevingut impossibles al llarg del 2020. La "mesa por el diàlogo" que havia de discutir a fons una solució política al conflicte ha estat ajornada *sine die*...» (p. 253).

Evidentment, caldria que el lector català tingués urgentment també accés a la munió de dades acusatòries que presenta Strubell. I, per a evitar un empatx de dades i simplificar-ne la lectura, s'hauria de tancar cada capítol amb una síntesi. Com a conclusió, cal felicitar Strubell per la feinada seriosa i valenta plasmada en aquest volum. Llàstima que el llibre no s'hagi pogut publicar en una editorial de més renom i distribució. Confiam que el seu raonament i les seves proves, malgrat la desinformació i desorientació de molts ciutadans, ja siguin catalans com no catalans, arribin a despertar i commoure consciències. Si no és així, estem perduts, com en una distòpia catastrofista orwel·liana.

Emili BOIX-FUSTER
Universitat de Barcelona